

210. výročí narození doc. MUDr. Josefa Bohumíra Riedela

MUDr. Antonín Doněk, MUDr. Emanuel Doněk, MUDr. Jana Doňková

Psychiatrické oddělení Nemocnice Tábor, a. s.

Autoři seznamují s životopisem prvního docenta psychiatrie v rakouské monarchii doc. MUDr. Josefa Bohumíra Riedela.

Klíčová slova: doc. MUDr. Josef Bohumír Riedel, pražský ústav pro choromyslné.

210 birth anniversary of doc. MUDr. Josef Bohumír Riedel

The authors introduced to biography of the first docent of psychiatry in Austria – Hungary monarchy doc. MUDr. Bohumir Joseph Riedel.

Key words: doc. MUDr. Bohumir Josef Riedel, The Prague Institute for the Psychiatric patients.

Psychiatr. praxi 2013; 14(1): 45–46

Píle a houževnatost jsou základními kameny úspěchu a v medicíně to platí obzvláště. Příkladem může být život a dílo doc. MUDr. Josefa Bohumíra Riedela. Ve Frýdlantu jen stěží někdo mohl očekávat, když se v rodině německého soukeníka 17. ledna 1803 narodil syn, že se stane uznávanou osobností psychiatrie. Své studium malostranského gymnázia a poté i pražské lékařské fakulty si financoval doučováním dětí hraběte Christiana Clam-Gallase. Již jako medika jej zaujala psychiatrie, a proto začal pravidelně docházet do kateřinského ústavu. V roce 1829 získal místo asistenta profesora očního lékařství MUDr. Fischera. Po promoci v roce 1830 se stal sekundářem MUDr. Schroffa. Následující jaro byl vyslán společně s MUDr. Nádherným do Haliče, aby zde studoval cholery. V St. Magdaleně vedl půl roku první cholery nemocnici. V letech 1835 až 1837 pracoval jako obvodní lékař, dokud mu nebylo nabídnuto místo suplujícího primáře pražského ústavu po prof. MUDr. Rillem. Za rok byl ustanoven definitivním primářem. Zanedlouho po svém jmenování začal postupně reformovat způsob terapie duševně chorých a zahájil rozsáhlou výstavbu nových prostor ústavu. Rok 1840 byl významný nejen pro MUDr. Riedela, ale zároveň i pro celou rakouskou monarchii. Svojí habitací na pražské univerzitě na soukromého docenta psychiatrie se stal prvním docentem psychiatrie v celé monarchii. Po usilovné práci se doc. MUDr. Riedelovi podařilo prosadit roku 1846 naprosté osamostatnění ústavu pro choromyslné od pražské všeobecné nemocnice. Zároveň byl jmenován jeho prvním ředitelem. Díky svým výjimečným organizačním schopnostem se stal v roce 1849 suplujícím ředitelem pražské všeobecné nemocnice. Pro velkou vytíženost předal řízení ústavu na jaře 1850 svému prvnímu sekundáři MUDr. Fischlovi.

Následující rok byl pro doc. MUDr. Riedela plný zásadních změn. Byl jmenován lékařským radou a povolán do Vídně k reorganizaci zdejšího ústavu pro choromyslné. Rozloučil se tak s Prahou a již se sem nevrátil. Jako ředitel ústavu ve Vídni pracoval v letech 1853 až 1869, kdy na vlastní žádost odešel do důchodu. Ani pokročilý věk mu nebránil v tvůrčí činnosti. Na jeho návrh byl založen v roce 1867 spolek dolnohradských psychiatrů a soudních lékařů, jehož se stal prvním prezidentem.

Doc. MUDr. Riedel svojí činností ovlivňoval vývoj psychiatrie své doby po všech stránkách. V prvních letech jeho práce mu byl vzorem saský psychiatr Heinroth a jeho ústav v Sonnensteině u Pirny nedaleko Drážďan. Výukou s názornými ukázkami nemocných začal doc. MUDr. Riedel první v monarchii systematicky a vědecky přednášet psychiatrii jako samostatný obor klinické medicíny. Hledal původ duševních chorob v somatickém stavu pacienta. Aktivně se účastnil vědecké činnosti a snažil se uplatňovat všechny vymoženosti své doby k účinné léčbě. Byl zastáncem myšlenky, že psychiatrickému pacientovi se musí dát příležitost k duševnímu i tělesnému rozvoji, aby se alespoň částečně mohl osamostatnit a začlenit se do společnosti. Zavedl proto v pražském ústavu pracovní terapii, školní vyučování, tělocvik a muzikoterapii. Zasadil se o vybudování knihovny s vybavením pro umělce. Ke kulturnímu životu hospitalizovaných v ústavu patřily nejenom plesy, koncerty a divadelní představení, ale také výlety do přírody. Léčebné metody doc. MUDr. Riedel obohatil o „lázeňskou léčbu“ založenou na pitné kůře minerálních vod během procházek po areálu. O jeho zapálenosti v prosazování nejnovějších postupů v terapii svědčí zavedení elektroterapie v roce 1847.

Obrázek 1. doc. MUDr. Josef Bohumír Riedel

Vencovský E. Počátky české psychiatrie XVIII. a XIX. století. SzdN, Praha 1957: 99

Systematicky se také věnoval farmakoterapii. K přínosům doc. MUDr. Riedela patřilo například praktické využití pozitivního působení opia v terapii melancholie. Své názory a připomínky k organizaci ústavů pro choromyslné shromáždil do dvou foliových rukopisných knih „Berichte, die k. k. Irrenanstalt und ihre Kranken betreffend“ a „Berichte und Gutachten“. Nový pohled na péči o duševně choré přivedl doc. MUDr. Riedela i k rozšiřování stávajících prostor ústavu. V letech 1840 až 1844 se uskutečnila stavba zcela nového ústavu nazývaného Novým domem, kterou připravoval od roku 1837. Pod vedením doc. MUDr. Riedela získal pražský ústav pověst nejlépe vedeného a organizovaného ústavu v Evropě. Pro jeho léčebný a organizační systém byl navštěvován psychiatry z celého světa. Stal se vzorem pro nově budované ústavy například v Budapešti, Berlíně nebo Brunšviku. Při jejich vý-

stavbě nebo reorganizaci byl doc. MUDr. Riedel žádán o konzultace a zván i k osobním prohlídkám.

Doc. MUDr. Riedel se vždy velmi hlásil k německé národnosti. Byl známý jako houževnatý, společenský člověk. Svojí zapáleností pro psychiatrii dovedl přesvědčit všechny rozhodující činitele o nutnosti podporovat jí v rozvoji. Udržoval osobní i písemný styk s nejvýznamněj-

šími psychiatry své doby, jako byli Damerowas, Jessena, Jacobi, Schroeder van der Kolk nebo Flemming. Společně se svými úspěchy v profesním životě se také dočkal společenského uznání. Roku 1863 byl poctěn řádem železné koruny III. třídy a jmenován komandérem mexického řádu Guadelope. Jako ocenění jeho přínosu pro monarchii byl 1868 pasován rytířem řádu císaře Františka Josefa. Ve svých 67 letech 7. listopadu

1870 podlehl pneumonii. Psychiatrie tak přišla o jednoho ze svých velkých průkopníků světového významu.

MUDr. Antonín Doněk

PSO Nemocnice Tábor, a. s.

Kpt. Jaroše 2 000, 390 03 Tábor

adonek@centrum.cz
